

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26778,Interdyscyplinarna-konferencja-naukowa-Obraz-ziemianstwa-w-nauce-literaturze-i-p.html>
01.03.2026, 06:36

Strona znajduje się w archiwum.

Interdyscyplinarna konferencja naukowa „Obraz ziemiaństwa w nauce, literaturze i publicystyce” – Warszawa, 21-22 marca 2013

21.03.2013

Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu
oraz
Polskie Towarzystwo Ziemiańskie

zapraszają do udziału w interdyscyplinarnej konferencji naukowej pt.

Obraz ziemiaństwa w nauce, literaturze i publicystyce

W polskiej historiografii krajowej okresu powojennego obraz polskiego ziemiaństwa ulegał przemianom: od pejoratywnego do pozytywnego (niekiedy nawet apologetycznego).

W obrazie pejoratywnym koncentrowano się całkowicie na ekonomicznej roli ziemiaństwa, eksponując jego antagonizm wobec klasy chłopstwa oraz wyzysk tej klasy przez „obszarników”. Pomijano w nim rolę społeczną, polityczną i kulturalną ziemiaństwa. Obraz pozytywny natomiast koncentruje się na eksponowaniu wielu aspektów roli kulturalnej, gospodarczej i społecznej ziemiaństwa, jego tradycjach w walkach niepodległościowych oraz martyrologii. Po przełomie politycznym roku 1989 pojawiło się gros publikacji dotyczących działalności politycznej i społeczno-kulturalnej ziemian. Wydawnictwa te noszą często charakter swoistej rekompensaty, a ich zadaniem jest przywrócenie pamięci o roli ziemiaństwa, roli, którą z przyczyn politycznych po 1944 r. usiłowano wymazać z pamięci zbiorowej.

Jak dotąd wśród naukowców (historyków, socjologów) nie doszło jeszcze do rzeczowej dyskusji na temat roli ziemiaństwa, w wyniku której zostałyby wypracowany obszar społecznego konsensusu wśród badaczy. Jest to celem cyklu konferencji zaplanowanych przez IPN i PTZ, które sukcesywnie będą podejmować najważniejsze problemy dotyczące ziemiaństwa. Planowana w dniach 21-22 marca 2013 r. konferencja rozpoczyna w/w cykl i jej zadaniem będzie podsumowanie stanu wiedzy oraz zdefiniowanie na nowo problemu ziemiaństwa. Organizatorom zależy na interdyscyplinarnym charakterze konferencji, w której uczestniczyliby przedstawiciele wielu środowisk naukowych: IPN, PTZ, PAN oraz uniwersytetów i szkół wyższych. Organizatorzy będą zabiegać o udział w konferencji najwybitniejszych specjalistów z dziedziny ziemiaństwa. Uczestnicy konferencji przygotowują swoje referaty na jeden z podanych niżej tematów.

Proponujemy następujące zagadnienia badawcze konferencji:

1. Próby zdefiniowania ziemiaństwa polskiego jako grupy społecznej w XIX i XX w.

- Definicje ziemiaństwa w historiografii polskiej
 - Definicje ziemiaństwa w oczach innych grup społecznych
 - Autodefinicje
 - Porównanie (definicji) ziemiaństwa polskiego z podobnymi grupami społecznymi w Europie
2. Geneza i kształtowanie się ziemiaństwa w XIX w.
 3. Skład społeczny i narodowościowy, struktura, podziały wewnętrzne – zmiany w XIX-XX w.
 4. Liczebność i rozmieszczenie na ziemiach polskich
 5. Miejsce ziemiaństwa w społeczeństwie polskim – porównanie z innymi grupami społecznymi pod kątem aktywności w różnych dziedzinach życia
 6. Dom ziemiański (dwór) jako środowisko społeczne
 7. Obraz ziemiaństwa w literaturze pięknej
 8. Obraz ziemiaństwa w publicystyce
 9. Obraz ziemiaństwa w propagandzie partii politycznych od końca XIX i w XX w.
 10. Poglądy (ideologia) ziemiaństwa
 - Czy ziemiaństwo miało spójną ideologię w kwestiach społecznych, gospodarczych i politycznych?
 - Poglądy ziemiaństwa na temat głównych problemów społecznych ziem polskich w XX w. (np. kwestia przeludnienia wsi, kwestia robotnicza, bezrobocie, analfabetyzm itd.)
 - Konserwatyzm, czy demokratyzacja – zamykanie, czy otwieranie się grupy na inne środowiska społeczne
 - Aktywność społeczna, dobroczynność itd. na rzecz innych grup społecznych
 - Poglądy ziemiaństwa na modernizację kraju – cele i metody
 - Potrzeby intelektualne – ziemianie w szkołach i uniwersytetach: cele i kierunki edukacji młodego pokolenia
 - Potrzeby kulturalne – stosunek do kultury „wyższej” i „niższej” środowiska ziemiańskiego
 - Ziemiański mecenat kulturalny, oświatowy i naukowy
 - Kolekcjonerstwo w środowisku ziemiańskim
 - Ziemiaństwo a Kościół katolicki
 - Życie religijne ziemiaństwa
 - Poglądy ziemiaństwa na kwestię żydowską na ziemiach polskich
 - Poglądy ziemiaństwa wobec różnych (poza żydowską) mniejszości narodowych
 11. Poglądy polityczne ziemiaństwa
 12. Zagłada, czy asymilacja: co się stało z ziemiaństwem po 1944/5 roku?

Komitet Organizacyjny:

prof. dr hab. Tadeusz Epsztein – IH PAN

prof. dr hab. Wiesław Caban – UJK Kielce

prof. Marek Przeniosło – UJK Kielce

prof. dr hab. Piotr Biliński – UJ Kraków

Marcin Schirmer – PTZ

prof. dr hab. Jan Żaryn – IPN, UKSW w Warszawie

dr Agnieszka Łuczak – OBEP IPN Poznań

Językiem konferencji jest język polski. Organizatorzy organizują i pokrywają koszty zakwaterowania oraz zwracają koszty podróży. Zespół organizacyjny zastrzega sobie prawo selekcji zgłoszonych referatów.

Termin i miejsce konferencji: Warszawa, Centrum Edukacyjne IPN „Przystanek Historia”, 21-22 marca 2013 r.

Zgłoszenia (propozycje tytułów referatów wraz z abstraktami) będą przyjmowane do 31 października 2012 roku.

Osoby zainteresowane udziałem w konferencji prosimy o wypełnienie [karty uczestnictwa w konferencji](#) i przesłanie za pośrednictwem poczty lub drogą elektroniczną na adres:

Karolina Bittner, e-mail: karolina.bittner@ipn.gov.pl, tel.: 61 835 69 58
Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej
Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu
61-487 Poznań, ul. Rolna 45a

Organizatorzy przewidują publikację referatów po konferencji, dlatego prosimy o dostarczenie tekstów planowanych wystąpień.

Ostateczny termin nadsyłania materiałów do publikacji mija 28 lutego 2013 r.

Z przyczyn technicznych zgłoszone artykuły muszą spełniać następujące warunki:

1. Teksty prosimy dostarczyć w wersji elektronicznej (za pomocą poczty elektronicznej lub na płycie CD) na adresy podane powyżej;
2. Tekst artykułu nie powinien przekraczać 20 stron maszynopisu z ilustracjami (czcionka: Times New Roman, rozmiar: 12; odstęp: 1,5; margines 2,5);
3. Do tekstu prosimy dołączyć krótki biogram autora;
4. Ewentualne materiały ilustracyjne (zdjęcia, mapy itp.) powinny być zapisane w odrębnych od tekstu właściwego plikach graficznych. W tekście właściwym prosimy zaznaczyć jedynie ich położenie; przypisy powinny być umieszczane na stronie z tekstem, do którego się odnoszą, a nie na końcu artykułu, należy w nich stosować wyłącznie łacińskie skróty (ibidem, op. cit.). Pierwsze odwołanie do danej publikacji musi być podane w pełnym opisie bibliograficznym, to znaczy musi zawierać następujące elementy: inicjał imienia i nazwisko autora (lub autorów), tytuł i podtytuł dzieła, miejsce i rok wydania.

Prosimy o sporządzenie przypisów według instrukcji wydawniczej IPN (w załączeniu).

Redaktorzy zastrzegają sobie prawo do dokonywania skrótów i zmian korektorskich w nadesłanych tekstach, jeśli ich objętość łącznie z ilustracjami będzie przekraczać 20 stron.

W związku z faktem, że podczas konferencji zostaną przedstawione tylko wybrane referaty (przewidywany czas wystąpienia 20 minut), organizatorzy zastrzegają sobie również prawo do wytypowania tematów do prelekcji oraz publikacji. Natomiast wszystkie zaakceptowane przez kolegium redaktorskie i recenzentów artykuły zostaną opublikowane w wyżej wspomnianej publikacji.

Liczymy na Państwa udział w konferencji.

Z wyrazami szacunku
w imieniu organizatorów
dr Agnieszka Łuczak

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Pliki do pobrania

[\(doc, 38.5 KB\)](#)
